č. j. 2 A 1504/2002-OL-21

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy, v právní věci **žalobkyně M. T.**, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení**, Praha 5, Křížová 25, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 12. 2002,

takto:

I. Žaloba se **zamítá.**

II. Účastníkům se **nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) ze dne 2. 12. 2002 byla zamítnuta žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky, kterou požadovala jako vdova po D. T., podle zákona č. 172/2002 Sb., o odškodnění osob odvlečených do SSSR nebo do táborů, které SSSR zřídil v jiných státech, s odůvodněním, že vdovou uvedenou v § 5 odst. 2 zákona se rozumí pouze vdova, jejíž manželství trvalo v době odvlečení, nebo bylo uzavřeno nejpozději do 6-ti měsíců po návratu. Jak vyplývá z údajů, které žalobkyně sama poskytla, byl její manžel ve V. pracovním táboře v době od 10. 8. 1940 do 17. 12. 1942. Manželství bylo uzavřeno xxx 1946, žalobkyně proto není osobou vymezenou v § 5 odst. 2 zákona č. 172/2002 Sb. a tento zákon se proto na ni nevztahuje.

Ve včas podaném opravném prostředku žalobkyně uvedla, že nesouhlasí s rozhodnutím a podává proti němu odvolání. Poukazovala na to, že s D. T. žila v 30-ti letém manželství až do jeho smrti. Namítala, že každý případ by měl být posuzován individuálně a lidsky, nejen podle zákona. Uvedla, že manžel strávil dva a půl roku ve V. pracovním táboře na S., odkud byl propuštěn do vojenské jednotky organizované pod velením generála L. Svobody. Po skončení války se rozhodli oba zůstat

a žít spolu na Ukrajině, odkud pocházeli. Po přičlenění tohoto území k SSSR však ilegálně překročili hranice do ČSSR, aby se zachránili před další deportací na Sibiř. Usadili se v pohraničí, kde žalobkyně žije dosud. Podle slov žalobkyně byli oba mladí, žili spolu a nebyl čas zabývat se tím, kdy přesně budou mít sňatek. Manželství, které trvalo až do smrti D. T. v roce 1976, bylo poznamenáno jeho zdravotními problémy, které byly následkem jeho pobytu v pracovním táboře a účasti ve Velké vlastenecké válce. Žádala, aby případ byl posuzován individuálně a lidsky, nejen podle zákona, kde je stanovena 6-ti měsíční lhůta pro uzavření manželství, ale podle skutečnosti.

Žalovaná ve svém vyjádření k opravnému prostředku citovala ustanovení § 1, § 2 odst. 1, 2 a § 5 odst. 2 zákona č. 172/2002 Sb. Konstatovala, že žalobkyně podala žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb. jako vdova po D. T., který byl dle jejího tvrzení v době od 10. 8. 1940 do 17. 12 1942 odvlečen do pracovního tábora v obci V. v SSSR. Z oddacího listu, který žalobkyně připojila k žádosti, jednoznačně vyplývá, že manželství bylo uzavřeno až dne 11. 5. 1946. Manželství žalobkyně s odvlečenou osobou tedy netrvalo v době odvlečení ani nebylo z důvodu nemožnosti uzavřít manželství uzavřeno nejpozději do 6-ti měsíců po návratu odvlečené osoby. Dospěla k závěru, že žalobkyně nesplňovala podmínky § 5 odst. 2 zákona č. 172/2002 Sb. a tudíž se na ni zákon nevztahuje. Navrhovala, aby soud žalobu podle § 78 odst. 7 soudního řádu správního zamítl jako nedůvodnou.

V daném případě jde o věc, která na Nejvyšší správní soud přešla podle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), z Vrchního soudu v Olomouci. Nejvyšší správní soud ve věcech neskončených vrchními soudy dokončí řízení zahájená před těmito soudy. Podle ustanovení § 130 s. ř. s. se neskončená řízení podle části páté hlavy druhé občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) účinného přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dokončí podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s. (jako řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu). Nejvyšší správní soud podle uvedené části zákona v řízení dále postupoval a účastníky o tom vyrozuměl.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení předcházející jeho vydání a dospěl k závěru, že opravnému prostředku (žalobě) nelze vyhovět.

Zákon č. 172/2002 Sb., o odškodnění osob odvlečených do SSSR nebo do táborů, které SSSR zřídil v jiných státech, se podle ustanovení § 1 vztahuje na občany České republiky, kteří jako českoslovenští občané byli odvlečeni do Svazu sovětských socialistických republik nebo do táborů, které měl Svaz sovětských socialistických republik zřízeny v jiných státech. Podle ustanovení § 2 odst. 1 tohoto zákona oprávněnou osobou je fyzická osoba, která splňuje následující podmínky:
a) byla odvlečena do Svazu sovětských socialistických republik, nebo do táborů, které měl Svaz sovětských socialistických republik zřízeny v jiných státech,
b) v době odvlečení byla občanem Československa,
c) je občanem České republiky,
d) nebyla příjemcem nároků podle zákona Slovenské národní rady č. 319/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů,
e) nebyla pravomocně odsouzena pro zločiny směřující proti demokratickému Československu a nebyla osobou státně nespolehlivou podle zákona č. 128/1946 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících.

Podle odst. 2 téhož ustanovení zemřela-li osoba splňující podmínky podle odst. 1 nebo byla-li prohlášena za mrtvou, jsou oprávněnými osobami
a) děti a manžel oprávněné osoby,
b) rodiče oprávněné osoby.

Podle ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 172/2002 Sb. pokud osoba oprávněná podle § 2 odst. 1 zemřela, nebo byla prohlášena za mrtvou, vztahuje se nárok na vdovy, nebo vdovce, pokud jejich manželství trvalo v době odvlečení manžela, nebo bylo z důvodu nemožnosti uzavřít manželství uzavřeno nejpozději do 6-ti měsíců po návratu. Stejně tak se vztahuje na vdovy a vdovce, kteří uzavřeli nové manželství. Výše jednorázové peněžní částky pro vdovu nebo vdovce, rodiče a děti činí vždy polovinu částky, která by náležela osobě oprávněné podle § 2 odst. 1.

Z obsahu správního spisu žalované vyplývá, že žalobkyně podala dne 30. 10. 2002 u Okresní správy sociálního zabezpečení v Trutnově žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb. jako osoba pozůstalá po zemřelé odvlečené osobě, a to manželu D. T., s nímž uzavřela manželství dne 11. 5. 1946. Podle žádosti a dokladů z V. tábora, byl manžel žalobkyně odvlečen do V. pracovního tábora, kde byl v době od 10. 8. 1940 do 17. 12. 1942. Manžel žalobkyně zemřel dne xx 1976. Žádost byla dále doplněna prohlášením žadatele o okolnostech odvlečení a čestným prohlášením pozůstalé osoby k žádosti o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb. Žalobkyně dále doložila osvědčení o československém státním občanství D. T. a jeho manželky (žalobkyně), domovský list ze dne 8. 11. 1947 o domovském právu žalobkyně v obci H. a osvědčení o státní a národní spolehlivosti žalobkyně vydané v H. dne 31. 5. 1948 a dva doklady v ukrajinském jazyce.

Jak vyplývá ze skutkových zjištění, ze kterých vycházel správní orgán v napadeném rozhodnutí a která ani žalobkyně nezpochybňuje, je žalobkyně občankou České republiky, který je vdovou po D. T., zemřelém dne xxx 1976, který jak bylo prokázáno doklady předloženými žalobkyní, byl osobou odvlečenou do Svazu sovětských socialistických republik, kde strávil ve V. pracovním táboře dobu od 10. 8. 1940 do 17. 12. 1942. Manželství s panem D. T. uzavřela žalobkyně dne xxx 1946. Z uvedeného vyplývá, že žalobkyně zákonem předepsaným způsobem doložila, že je vdova po osobě, která byla odvlečena do Svazu sovětských socialistických republik, přesto jí však nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky nevznikl. Zákon totiž jako jednu z nezbytných podmínek předpokládá, že manželství vdovy s osobou odvlečenou trvalo v době odvlečení manžela nebo bylo z důvodu nemožnosti uzavření manželství uzavřeno nejpozději do 6-ti měsíců po návratu. Tuto skutečnost žalobkyně neprokázala, ostatně ji ani netvrdí, když je nepochybné, že její manželství s panem D. T. bylo uzavřeno až 11. 5. 1946. Namítá však, že by každý případ měl být posouzen individuálně a lidsky, nejen podle zákona, kde je stanovena 6-ti měsíční lhůta pro uzavření manželství, ale podle skutečnosti. V tomto směru nutno konstatovat, že zákon nečiní z tohoto vymezení žádné výjimky a odškodnění vdovám poskytuje jen v případech, kdy je uzavřením sňatku bezpečně prokázáno, že útrapy spojené s pobytem odvlečeného manžela v táboře v SSSR, nebo v jiných zemích s ním sdílela, případně z důvodu nemožnosti uzavřít manželství, právě z důvodu odvlečení do tábora, bylo manželství uzavřeno nejpozději do 6-ti měsíců po návratu odvlečené osoby.

Soud nezpochybňuje tímto statečnost pana D. T. a nepochybuje ani o útrapách, které jako odvlečená osoba prožil. Nicméně striktní vymezení podmínek nároků zákonem, bez toho, aniž by bylo do zákona zakotveno jakékoliv zmírňovací právo (odstranění tvrdosti zákona), neumožňuje ani soudu v rámci jeho rozhodovací pravomoci přiznat

žalobkyni nárok na odškodnění, pokud splnění podmínek nároku neprokázala. Soudu v žádném případě nepřísluší vůli zákonodárce podle své úvahy měnit, doplňovat či nahrazovat, neboť je zákonem vázán.

Z výše uvedených důvodů soudu nezbylo, než žalobu podle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítnout, když postup správního orgánu neshledal v daném případě nezákonným.

Účastníkům nenáleží právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobkyně neměla v řízení úspěch a žalovaná náhradu nákladů řízení nepožadovala (§ 60 odst. 1 s. ř. s.)

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. 9. 2003

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu